

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. арх. Александър Д. Слаев,
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“,

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
по професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 65 от 06.08.2021 г. и на интернет страницата на УАСГ за нуждите на катедра „Жилищни сгради“ към Архитектурен факултет, като кандидат участва г-л ас. д-р арх. Йордан Чавдаров Ликов.

1. Кратки биографични данни

Д-р арх. Йордан Ликов е завършил Висшия институт по архитектура, строителство и геодезия през 1983 г. с придобита квалификация Магистър-архитект. В периода 2015-2019 е бил докторант на самостоятелна подготовка към Университета за архитектура, строителство и геодезия и през 2019 г. е придобил ОНС „Доктор“ по научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“.

През 1983 г. арх. Йордан Ликов започва работа като проектант в „Спортпроект“-София, където работи до 1989, а от 1990 до 1996 работи в ДФ „Анжел и сие“, „Главпроект“, София, „Динаспроект“, „Кохен“ ООД и „ЛКС“ АД. От 1997 е съдружник и започва работа като водещ проектант в „Студио 17,5“ ООД, София, където работи и до момента; от 2006 и до момента е управител на дружеството.

Преподавателската дейност на арх. Йордан Ликов започва през 1998 като хоноруван преподавател в катедра „Жилищни сгради“ към Архитектурния факултет на Университета за архитектура, строителство и геодезия. През 2015 той става редовен асистент към катедра „Жилищни сгради“, а от 2020 е главен асистент. Арх. Йордан Ликов води проектите по дисциплините „Жилищни сгради – I и II проект“ и „Жилищни сгради – I и II преддипломен проект“.

2. Общо описание на представените материали

Кандидатът д-р арх. Йордан Чавдаров Ликов участва в конкурса с:

- Монографии - 2 броя:
 - книга (електронно издание) на базата на защитен дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“: „Морфология на модерната къща“ (2021);
 - монография (книга на хартия) „Орнамент Фасада Архитектурна повърхност“;

- Реализирани авторски проекти в областта на архитектурата – 15 бр.;
- Рецензии за реализирани авторски проекти в специализирани издания в областта на архитектурата – 6 бр.

Авторство на представените материали:

- Двете представени монографии са самостоятелни публикации на кандидата;
- Авторството на представените реализирани авторски проекти в областта на архитектурата е както следва:
 - Седем проекта са разработени самостоятелно от д-р арх. Ликов,
 - Четири проекта са разработени в съавторство с един съавтор,
 - Четири проекта са разработени в съавторство с двама съавтора.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Учебно-педагогическа дейност

Преподавателската дейност на д-р арх. Йордан Ликов се реализира към Катедра „Жилищни сгради“ на Архитектурен факултет, където той е хоноруван преподавател от 1998 г., а в последствие – асистент и главен асистент. Съгласно представените удостоверения от Учебен отдел и Катедра „Жилищни сгради“ понастоящем води проектите по дисциплини „Жилищни сгради – I и II проект“ и „Жилищни сгради – I и II преддипломен проект“ с обща годишна натовареност от 495 часа, разпределена както следва:

- „Жилищни сгради – I проект“, III курс – 90 часа,
- „Жилищни сгради – II проект“, IV курс – 90 часа,
- „Жилищни сгради – I преддипломен проект“ V курс – 120 часа,
- „Жилищни сгради – II преддипломен проект“ V курс – 120 часа,
- Ръководство на дипломанти – 75 часа.

3.2. Научна и научно приложна дейност

Представената научна дейност се състои в двете монографии, публикувани от д-р арх. Йордан Ликов. Първата от тях е книга със заглавие „Морфология на модерната къща“ на базата на защитения през 2019 г. дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“. Тя е публикувана през 2021 под формата на електронно издание. Изследването представлява анализ на принципите и подходите на модерната архитектура при проектирането на огромен брой еднофамилни жилищни сгради, вили и резиденции и на техните функционални, естетически и строително-технологични характеристики. Книгата е в обем на 270 страници и включва 768 илюстрации. Структурирана е в четири части: Въведение, История на модерната къща, Морфология и Заключение. Историята на модерната къща включва главите I. Исторически преглед и II. Изводи, а част Морфология включва глвите I. Възприемане на архитектурната форма, II. Морфологичен анализ и синтез, III. Основни архитектурни

характеристики (фактори) и тяхното отношение към морфологията на модерната къща (Функция, Конструкция, Естетика, Строителни материали и технологии, Автономност на формата. Чиста морфология и Седем непроменливи) и IV. Изводи. След Заключението са разгледани и илюстрирани над 300 примера на къщи, проектирани и реализирани главно през последното десетилетие, класифицирани според решаването на функцията, конструкцията, архитектурната форма и използваните елементи, както и примери от български автори.

Втората публикация, отразяваща научната дейност на д-р арх. Йордан Ликов, е представената като основен хабилицационен труд – монографията „Орнамент Фасада Архитектурна повърхност“. Тя също е публикувана през 2021 г., но освен в електронен вид (като pdf файл) е налична също и като печатна книга, издадена от Издателство Студио 17,5 – М. Монографията може да се разглежда като развитие на проучванията на връзката между принципите на архитектурното творчество (като творческа идеология и система от подходи) и продукта на съвременната архитектурна мисъл. Спрямо първата книга от една страна предметът на проучването е стеснен до анализ на архитектурния орнамент, фасадата и архитектурната повърхност, а от друга страна обхватът е разширен като включва не само еднофамилни къщи, а и сгради със всякакви предназначения и функции – многофамилни сгради, хотели, културни, религиозни, офисни, търговски и бизнес сгради, музеи, галерии и пр. Монографията е от 257 страници и включва Предговор, Въведение, три части, Заключение и Послеслов. Трите части на изложението са „Орнаментът в близката история“, „Ролята на орнаментата“ и „Съвременният орнамент“. Първата част, „Орнаментът в близката история“, разглежда развитието на архитектурния орнамент през 19ти век и в епохите на Модернизма и Постмодернизма. Втората част, „Ролята на орнаментата“, изследва връзката между орнаментата и декорацията, видовете орнаменти, значението на орнаментата за модернизма, връзката на орнаментата с конструкцията, с естетиката, с човешката психика, митология, морал, политика и пр. Третата част, „Съвременният орнамент“, се фокусира върху визуалните изображения, които орнаментът създава в съвременната действителност, характера на получената архитектурна повърхност, значението на съвременните технологии, екологията и параметричната архитектура и т.н.

3.3. Архитектурна творческа дейност

Д-р арх. Йордан Ликов е представил внушителна архитектурна творческа дейност. Архитектурната продукция е представена от 15те реализирани авторски проекта, включени в Таблицата за индивидуална оценка по ЗРАСРБ, списъка на по-важните проекти и реализации, приложен към Автобиографията на кандидата, и приложеното Портфолио.

Между 15те реализирани авторски проекта, включени в Таблицата за индивидуална оценка по ЗРАСРБ, три са свободно-стоящи еднофамилни къщи, вкл. една вила (една от тези къщи е проектирана самостоятелно и две – в съавторство с един съавтор), две двойки сдвоени еднофамилни къщи (проектирани самостоятелно), четири са многофамилни сгради, вкл. един апартаментен комплекс (всички проектирани самостоятелно), Мол София (проектиран съвместно с двама съавтора), Покрит плувен комплекс, София (проектиран

съвместно с двама съавтора), Покрит басейн, фитнес и ресторант, м. Камбаните, София (проектиран съвместно с един съавтор), Реконструкция и пристройка на Гранд хотел „София“ (проектирана съвместно с двама съавтора), Национален събор „Рожен 2000“, м. Рожен (проектиран съвместно с двама съавтора) и Промишлена сграда и офиси на „Дорма“, София (проектирана/и съвместно с един съавтор). Общо седем от проектите са разработени самостоятелно от кандидата, четири проекта са разработени в съавторство с един съавтор и още четири проекта са разработени в съавторство с двама съавтора.

3.4. Рецензии за реализирани авторски проекти в специализирани архитектурни издания

Представени са шест рецензии за реализирани авторски проекти в специализирани архитектурни издания. Рецензиите се отнасят до проектите на Мол София, София Аутлет Център, Мол Русе, Галерия Стара Загора, Мол Галерия Бургас и Търговски център Делта Планет Мол във Варна.

3.5. Приноси (научни, научно приложни, приложни)

Научните приноси на д-р арх. Йордан Ликов са свързани с представения хабилитационен труд – монографията „Орнамент Фасада Архитектурна повърхност“. В Справката за оригиналните научни приноси към материалите към кандидатурата са заявени следните приноси:

Първо, принос към разбирането и преосмислянето на знанията за орнамента, фасадата и архитектурната повърхност чрез преплитане на историята, теорията и анализа на съвременните тенденции на база на многобройни с конкретни примери.

Второ, принос към анализа на световните архитектурни явления, свързани с орнамента, фасадата и архитектурната повърхност, и тяхното развитие и отражение върху архитектурното мислене като необходима и належаща задача пред теорията, поради отсъствието на единна и автономна архитектурна доктрина и поради изключително разнообразния и динамичен културен и материален контекст.

Трето, критичен прочит, анализ и оригинална интерпретация на голямо количество изследвания и публикации, свързани с орнаментацията и архитектурната повърхност, обогатяващи архитектурната теория през последните десетилетия.

Четвърто, обобщение на известни от специализираната литература архитектурно-теоретични тези (модерни, постмодерни и съвременни) и изследване на ролята на орнамента в светлината на постмодерния дебат, което е особено важно за разбиране на съвременното възстановяване на орнаментацията и засиленото теоретично и практическо значение на повърхността като архитектурна категория.

Пето, научно-приложен принос на изследването като катализатор на творческото мислене през последните десетилетия и на теорията, осигуряваща основата на релевантна ценностна позиция и линия на мислене по отношение на архитектурния орнамент и архитектурната повърхност.

Шесто, принос към установяване на връзката между история, теория, критика, технологии и проектиране в архитектурната теория на орнамента.

Седмо, принос за запазване на архитектурното образование като интегрирана област на обучение и предотвратяване разпадането на различни автономни области.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Личният принос на д-р арх. Йордан Ликов трябва да бъде оценен много високо преди всичко в две важни направления. Първо, научните приноси на кандидата са свързани както в монографията, представена както основен хабилизационен труд, така и с книгата, разработена на базата на защитения през 2019 г. дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“. Второ, приносът на кандидата, свързан с неговото архитектурно творчество е впечатляващ и не по-малко важен.

По отношение на научните приноси в монографията, разработена на базата на защитения дисертационен труд, „Морфология на модерната къща“, са направени съществени теоретични изводи, които подчертават значението и предимството на принципите и подходите на модерната архитектура при проектирането на еднофамилните къщи. Тази публикация е значимо надграждане върху базата, създадена от докторската дисертация на арх. Ликов. Надграждането е насочено към определяне на онези аспекти и елементи на подходите, наследени от модернизма, които вече повече от две десетилетия са двигател на развитието на жилищната архитектура у нас и по света. В този смисъл изследванията в „Морфология на модерната къща“ са теърде актуални за архитектурната теория и практика. Тук трябва да се отчете приноса на тази книга за морфологичния анализ и синтез на архитектурната форма, който идентифицира и изследва комплексното значение на фактори като архитектурна функция, конструкция, архитектурна естетика и строителни технологии.

В основния хабилизационен труд, монографията „Орнамент Фасада Архитектурна повърхност“, д-р арх. Йордан Ликов се фокусира върху определени елементи на архитектурния образ, които превръщат сградата от чисто утилитарна вещ, система от предпоставки и инфраструктура на човешките дейности (според концепцията на Йона Фридман, 1975, за „научната архитектура“) в произведение на архитектурното изкуство и емоционално осмислена и интерпретирана жизнена среда на човека и обществото. От приносите на хабилизационния труд следва да бъдат изтъкнати като особено важни:

- новото разбиране и преосмислянето на знанията за орнамента, фасадата и повърхностната архитектура от гледна точка на съвременната архитектурна теория и естетика,
- анализа на световните архитектурни тенденции и явления свързани с орнамента, фасадата и архитектурната повърхност и тяхното развитие и отражение върху архитектурното творческо мислене,
- критичният прочит, анализ, оригиналната интерпретация и обобщаването на известните в литературата модерни, постмодерни и други съвременни архитектурно-

теоретични тези, свързани с архитектурния орнамент, архитектурната повърхност, фасада и архитектурния образ.

- установяване на връзката между история, теория, критика, технологии и проектиране в архитектурната теория на орнамента.

На второ, но не и по важност, място е необходимо да се подчертае съществения принос на кандидата, свързан с неговото архитектурно творчество. Освен 15те реализирани авторски проекта, включени в Таблицата за индивидуална оценка по ЗРАСРБ, д-р арх. Йордан Ликов е представил общо 44 значими проекта, разработени през периода от 1985 до момента – девет еднофамилни къщи, пет многофамилни и апартаментни сгради и комплекси, 15 търговски комплекса, молове, офисни и бизнес сгради и комплекси, производствени, културни и религиозни обекти, четири хотела, както и галерии, музеи и т.н. От тези проекти, 34 са реализирани, а седем са конкурсни проекти със спечелени награди: четири от тях са първи награди, две са втори и една трета награда. Представеното портфолио отразява изключително високите архитектурно-естетически качества на сградите, проектирани от арх. Ликов. Шестте рецензии за реализирани авторски проекти в специализирани издания в областта на архитектурата се отнасят за някои от най-изявените творби на кандидата - Мол София, София Аутлет Център, Мол Русе, Галерия Стара Загора, Мол Галерия Бургас и Търговски център Делта Планет Мол във Варна, които напълно заслужено са оценени много високо от рецензентите.

5. Критични бележки

Нямам критични бележки. Препоръчвам на д-р арх. Йордан Ликов да реализира публикационна дейност в научната периодика, чрез която да постигне по-широко признание на постигнатите научни и художествено-творчески успехи.

6. Заключение:

Предвид гореизложеното, смятам, че разгледаната в тази рецензия кандидатурата изцяло съответства на изискванията на ЗРАСРБ, ПП на ЗРАСРБ и ПП ЗРАС в УАСГ, и предлагам д-р арх. Йордан Чавдаров Ликов да бъде избран за „доцент” по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“.

10.01.2022 г.

Рецензент:

проф. д.н. арх. Александър Д. Слаев